

Perusopetuksen opetussuunnitelman muutokset 1.8.2026 lähtien/ TORNIO

Pykäläteksti: Perusopetuksen ops-muutokset 1.8.2026 lähtien Tornion kaupungissa

Valmistelijat: Katri Keisu, johtava rehtori

Kemin, Tornion, Keminmaan ja Simon yhteinen opetussuunnitelmatyöryhmä: Heli Veijola, Kemi, Anni Honkonen ja Rondik Donski, Tornio, Hanna Saksi, Keminmaa Katja Tervonen, Simo, Salli Kärkkäinen, Janika Utriainen, Leena Hepola, Maria-Liisa Rissanen-Liikanen ja Pyry Pöyhtäri Kemi

Opetus- ja kulttuuriministeriö on valmistellut perusopetuslain muutoksen, jonka seurauksena tehdään muutoksia perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin 2014 (104/011/2014) valtakunnallisen opetussuunnitelman luvuissa 14.3.1, 15.3.1 ja 16.3.1. ja 10, sekä 10.5. (Meri-Lapin alueellisessa opetussuunnitelmassa nämä ovat luvut 35.6.12, 36.6.12 ja 37.6.12 ja 31):

- Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä, oppimäärän erityinen tehtävä
- Äidinkieli ja kirjallisuus, suomen/ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisen tehtävän kuvaus
- Äidinkieli ja kirjallisuus, oppiaineen tehtävän kuvaus
- Kieleen ja kulttuuriin liittyviä erityiskysymyksiä

Laki perusopetuslain muuttamisesta (5207/2025) on hyväksytty 18.2.2025 ja lainsäädännön muutos tulee pääosin voimaan 1.8.2026. Uudistuksen tavoitteena on varmistaa, että jokainen oppilas opiskelee äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa hänelle kielellisesti tarkoituksenmukaisen suomen oppimäärän eli joko suomen kieltä ja kirjallisuutta (S1) tai suomea toisena kielenä ja kirjallisuutta (S2). Lähtökohtana on oppilaan todellinen ja kehittyvä suomen kielen taito, ei esimerkiksi väestörekisteriin merkitty äidinkieli. Oppilaan suomen kielen taitoa tulee arvioida ja seurata säännöllisesti koko perusopetuksen ajan. Opettajien tehtävänä on tehdä kielitaitoon perustuvia arvioita ja antaa niiden pohjalta huoltajalle suositus tarkoituksenmukaisesta oppimäärästä, mutta lopullinen päätös oppimäärästä kuuluu aina huoltajalle. Oppimäärän valinnan ja mahdollisen vaihtamisen tulee tapahtua suunnitelmallisesti ja oppilaan etu huomioiden. Näin oppilaalle pyritään turvaamaan sujuva ja kielellisesti tasa-arvoinen opiskelupolku, joka tukee koulutyöskentelyä, jatko-opintoihin siirtymistä ja yhteiskunnassa toimimista. Opetussuunnitelmaa muutetaan ja tarkennetaan opetuksen järjestäjän opetuksen ja kasvatuksen tavoitteiden ja tarpeiden mukaisesti.

1.8.2026 voimaantulevat perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet on julkaistu valtakunnallisessa ePerusteet -palvelussa maaliskuussa 2026. Kemin ja Tornion kaupunki ja Keminmaan ja Simon kunta ovat valmistelleet muutokset yhteistyössä. Työtä on ohjannut jokaisen em. kunnan ylimmästä sivistysjohdosta koostunut ohjausryhmä. Päivitystyötä on tehnyt jokaisen kunnan nimeämä kunnan opettajaedustaja. Opetussuunnitelma on pääosiltaan yhteinen, joissakin osioissa näkyvät kyseisen kunnan erityispiirteet.

Useisiin lukuihin Opetushallitus on esittänyt kirjattavat muutokset sellaisenaan. Mikäli opetussuunnitelmaa ei ole paikallisesti tarkennettu, noudatetaan valtakunnallisia perusteita

alueellisena opetussuunnitelmana. Opetuksen järjestäjäkohtaisesti ja paikallisesti päätettäviä asioita käsitellään opetussuunnitelman luvussa 10.5.

Oppilaille, huoltajille ja henkilökunnalle on toteutettu kuuleminen huhtikuussa 2026 Wilman kautta tehdyllä kyselyllä. Kuulemisten tulokset on huomioitu opetussuunnitelman muutosten laadinnassa.

e-perusteet 1.8.2026 alkaen: <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/perusopetus/419550/tiedot>

OPS-TEKSTI

Perusopetuksen opetussuunnitelman muutokset 1.8.2026 lähtien

Meri-Lapin alueellisen opetussuunnitelman päivitettyt luvut oppiaineeseen äidinkieli ja kirjallisuus, valtakunnallisen opetussuunnitelmassa luvut 14.3.1, 15.3.1, 16.3.1. ja 10, sekä 10.5

Äidinkieli ja kirjallisuus

Oppiaineen tehtävä

Tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet sekä ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointi koskevat kaikkia äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimääriä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja ja ohjata heitä kiinnostumaan kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista ja tulemaan tietoisiksi itsestään viestijöinä ja kielenkäyttäjinä. Oppilaiden arjen kieli- ja tekstitaitoja laajennetaan niin, että he saavat valmiuksia havaintojen ja ilmiöiden käsitteellistämiseen, ajattelunsa kielentämiseen ja luovuutensa kehittämiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus vastaa yhteistyössä muiden oppiaineiden ja kotien kanssa oppilaiden kielikasvatuksesta ja auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä monikulttuurisessa ja medioituneessa yhteiskunnassa. Äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen taito-, tieto- ja kulttuuriaine. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen. Keskeisiä ovat monimuotoisten tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen sekä tiedon hankinnan ja jakamisen taidot. Ikäkaudelle ja kielitaidolle soveltuva kirjallisuus vahvistaa luovuuden ja mielikuvituksen monipuolista kehittymistä ja laajentaa oppilaiden käsitystä oman kielellisen ilmaisunsa mahdollisuuksista. Kirjallisuus yhdistää oppilaan kulttuuriinsa ja avartaa käsitystä muista kulttuureista.

Oppilaita rohkaistaan rakentamaan ja vastuulliseen vuorovaikutukseen erilaisissa viestintäympäristöissä. Osana eettistä kasvatusta oppilaita ohjataan ymmärtämään omien

kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia toisiin ihmisiin. Metakognitiivisista taidoista äidinkielen opetuksessa painottuvat tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen strategiset taidot. Kielitiedon opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää kielitietoisuutta ja kielen havainnoinnin taitoja. Opetus perustuu yhteisölliseen ja funktionaaliseen näkemykseen kielestä: kielen rakenteita opiskellaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden ja tekstilajien yhteydessä. Opetuksessa edetään portaittain oppilaiden kehitysvaiheen mukaan.

Opetus tutustuttaa moniin kulttuurisisältöihin, joista keskeisiä ovat sanataide, media, draama, teatteritaide sekä puhe- ja viestintäkulttuurit. Sanataiteeseen kuuluu kaunokirjallisten tekstien kirjoittaminen ja tulkitseminen. Kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on lukemiseen innostaminen, elämysten saaminen ja jakaminen, kulttuurintuntemuksen syventäminen, eettisen kasvun tukeminen sekä oppilaiden kielen ja mielikuvituksen rikastaminen. Draama vahvistaa oppiaineen toiminnallista, kokemuksellista, elämyksellistä ja esteettistä luonnetta. Mediakasvatus tähtää mediasisältöjen tulkitsemiseen ja tuottamiseen ja niiden ymmärtämiseen kulttuurisena ilmiönä. Puhe- ja viestintäkulttuurien opetus vahvistaa vuorovaikutus- ja viestintätaitoja.

Keskeisiä motivaatiotekijöitä äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisessa ovat opittavien asioiden merkityksellisyys oppilaille ja osallisuuden kokemukset. Oppilaiden kiinnostusta vahvistetaan luomalla mahdollisuuksia aktiiviseen toimijuuteen ja omiin valintoihin sekä ottamalla huomioon oppilaiden tekstimaailma ja kokemukset sekä laajentamalla niitä. Opetuksessa, oppimisympäristön luomisessa ja opetusmenetelmien valinnassa otetaan huomioon oppilaiden erilaisuus, yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo ja tuetaan niin edistyneitä kuin oppimisvaikeuksien kanssa ponnistelevia.

Erityisesti suomen kieli ja kirjallisuus sekä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärien yhteistyö vahvistaa suomen oppimisen jatkumoa. Tavoitteena on siirtyminen suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärästä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärään, kun riittävä suomen kielen taito eri kielitaidon osa-alueilla ja eri tiedonalojen kielissä on saavutettu.

Kielikasvatus

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielten ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoa rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

Suomen kieli ja kirjallisuus

Oppimäärän erityinen tehtävä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on kehittää oppilaiden suomen kielen, moniluku- sekä vuorovaikutustaitoja ja tutustuttaa kirjallisuuteen ja kulttuuriin. Opetus tukee oppilaiden monilukutaidon, kielitietoisuuden ja kielellisten identiteettien rakentumista. Opetuksessa ohjataan oppilaita ymmärtämään suomen kielen, kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkitystä ja asemaa monikielisessä ja kulttuurisesti monimuotoisessa yhteiskunnassa sekä tuetaan oppilaita tarkastelemaan kriittisesti kielten ja kulttuurien välisiä hierarkioita ja purkamaan niitä. Oppilaita ohjataan ymmärtämään koulun ulkopuolella opitun kieli-, media- ja kulttuuritietouden merkitys suomen kielen oppimisen tukena.

Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielten asema kansalliskielinä ja suomen asema tosiasiassena enemmistökielenä ja pääasiassena opetuksen kielenä. Suomen kieli on paitsi opetuksen kohde myös väline muiden oppiaineiden opiskelussa, ja opetuksessa vahvistuvat keskeiset oppimaan oppimisen ja ajattelun taidot.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksessa tehdään jatkuvaa yhteistyötä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän sekä muiden äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärien opettajien kanssa. Yhteistyön tarve korostuu erityisesti vaihdettaessa oppimäärää suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärästä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärään. Oppimäärää vaihtaneen oppilaan oppimista seurataan, ja tarvittaessa oppilas ohjataan oppimisen tuen piiriin.

Yhteistyössä kotien, muiden oppiaineiden opetuksen sekä mahdollisen oman äidinkielen opetuksen kanssa suomen kieli ja kirjallisuus -opetus auttaa oppilasta rakentamaan kielellisiä ja kulttuurisia identiteettejään kulttuurisesti monimuotoisessa ja monimediaisessa yhteiskunnassa. Kielellisten identiteettien rakentamiseen liittyy monikielisyys. Suomen perustuslain 17§ mukaan kaikilla kieliryhmillä on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus

Oppimäärän erityinen tehtävä

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on tukea oppilaan suomen kielen taidon kehittymistä, kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemusta sekä yhteiskunnan jäseneksi kasvamista. Lisäksi tärkeää on herättää kiinnostus kielitietoisuuden, monikielisyyden ja kielitaidon elinikäistä kehittämistä kohtaan sekä tarjota välineitä siihen. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän tehtävänä on tukea lapsen ja nuoren kasvua suomenkielisen kieliyhteisön täysivaltaiseksi jäseneksi, jolla on kielelliset valmiudet jatko-opintoihin.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen lähtökohtana ovat oppilaille merkitykselliset ja tarpeelliset tekstilajit ja kielenkäyttötilanteet, joiden avulla kielen muotoja, merkityksiä ja käyttöä tutkitaan ja opitaan analysoimaan. Kielitaitoa kehitetään kaikilla kielen käytön osa-alueilla: kuullun ymmärtämisessä, puhumisessa, luetun ymmärtämisessä ja kirjoittamisessa. Samaan aikaan edistetään tiedonalojen kielten oppimista kaikissa oppiaineissa. Ymmärtämis- ja tuottamistaitojen kehittyminen nivoutuvat toisiinsa. Oppilaiden kielen osaaminen laajenee arkielämän konkreettisesta kielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. He saavat valmiudet havaintojen ja ilmiöiden sekä oman ajattelunsa, tunteidensa ja mielipiteidensä ilmaisemiseen tilanteeseen sopivalla tavalla. Opetuksessa arvostetaan ja hyödynnetään oppilaiden osaamia kieliä.

Opetuksen avulla pyritään monilukutaitoon, jonka avulla oppilas osaa hakea ja käsitellä tietoa sekä ymmärtää, tuottaa, arvioida ja analysoida erilaisia monimuotoisia, esimerkiksi puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä päivittäisessä vuorovaikutuksessa, koulutyöskentelyssä ja yhteiskunnassa. Opetuksessa ohjataan oppilaita ymmärtämään suomen kielen, kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkitystä ja asemaa monikielisessä ja kulttuurisesti monimuotoisessa yhteiskunnassa sekä tuetaan oppilaita tarkastelemaan kriittisesti kielten ja kulttuurien välisiä hierarkioita ja purkamaan niitä. Samalla oppilaat tulevat tietoisiksi suomen ja ruotsin kielten asemasta kansalliskielinä.

Koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta maahanmuuttajille voidaan opettaa joko kokonaan tai osittain suomen tai ruotsin kieltä erityisen maahanmuuttajille tarkoitetun oppimäärän mukaisesti. Kun oppilas opiskelee suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, hänen edistymistään ja suoriutumistaan arvioidaan suhteessa tämän oppimäärän tavoitteisiin ja kriteereihin.

Kunkin oppilaan tarpeen suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärään arvioivat oppilasta opettavat opettajat yhdessä. Oppilaan huoltaja päättää oppimääriä koskevista valinnoista. Koska opetus tulee järjestää oppilaan edun, ikäkauden ja edellytysten mukaisesti, oppimäärän valinnassa on keskeistä, että oppilas saa hänelle parhaiten soveltuvan oppimäärän mukaista opetusta. Koulu perustelee oppilaan huoltajalle suomi toisena kielenä ja kirjallisuus

-oppimäärän tarpeen sekä selvittää oppilaan edun mukaista oppimäärän valintaa ja valinnan vaikutuksia perusopetuksen jälkeisiin opintoihin.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän valinnassa keskeisintä on oppilaan kehittyvä suomen kielen taito eri osa-alueilla. Oppimäärän tarpeen arvioinnissa huomioidaan seuraavat näkökulmat:

Oppilas voi opiskella suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää,

- jos oppilas tarvitsee vielä suomen kielen peruskielitaidon vahvistamista tai
- jos oppilaan suomen kielen taito ei anna vielä edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun.

Oppilas opiskelee suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärää,

- jos oppilas on saavuttanut suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteiden mukaisen suomen kielen taidon sen eri osa-alueilla.

Oppimäärän lähtökohtana on toisen kielen oppijan oppimistilanne: oppilas oppii suomea suomenkielisessä ympäristössä, ja hänelle kehittyy monipuolinen suomen kielen taito muiden oppimiensa kielten rinnalle.

Oppimäärän tarkoituksenmukaisuutta oppilaalle seurataan ja arvioidaan säännöllisesti. Erityisesti on tärkeää varmistaa oppimäärän sopivuus opetuksen nivelvaiheiden yhteydessä, esimerkiksi siirryttäessä kolmannelle ja seitsemännelle luokalle. Tavoitteena on, että oppilas siirtyy suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opiskelusta suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun, kun riittävä suomen kielen taito eri kielitaidon osa-alueilla ja yleisessä tiedonalojen kielessä on saavutettu. Oppimäärän vaihtoa suositellaan, kun merkittäviä puutteita oppilaan suomen kielen taidon eri osa-alueilla ei ole. Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärään siirtymävaiheessa voidaan hyödyntää yhteis- ja samanaikaisopettajuutta.

Kesken perusopetuksen Suomeen muuttaneiden oppilaiden opetuksen tavoitteiden asettamisessa ja sisältöjen valinnassa tulee ottaa huomioon oppilaan kielitaito sekä aiemmin opitut tiedot ja taidot sekä kotoutumisen tukeminen.

Kun oppilas opiskelee suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, hänen edistymistään ja suoriutumistaan arvioidaan suhteessa tämän oppimäärän tavoitteisiin ja kriteereihin. Opetusjärjestelyiden lähtökohtana ovat oppilaan oppimistarpeet ja kielenoppimisen vaihe. Tärkeää on, että opetusjärjestelyistä ja ryhmittelystä huolimatta oppilas tulee osalliseksi samoista tekstilajeista kuin luokkatasonsa muutkin oppilaat. Opetuksessa hyödynnetään tavoitteellisesti erilaisia oppimisympäristöjä, jotka tukevat kielitaidon monipuolista kehittymistä sekä koulussa että sen ulkopuolella. Opetusta voidaan järjestää myös samanaikais- tai yhteisopetuksena.

Oppilaalla, jolla on vaikeuksia osallistua opetukseen tai suoriutua opinnoistaan, on oikeus saada oppimisen ja koulunkäynnin tukena ryhmäkohtaisia tukimuotoja ja oppilaskohtaisia tukitoimia. Tiedonalojen kielen oppimista tuetaan erityisesti opetuskielen tukiovetuksen avulla.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksessa tehdään jatkuvaa yhteistyötä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän sekä muiden äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärien opettajien kanssa. Yhteistyössä kotien, muiden oppiaineiden opetuksen sekä oman äidinkielen opetuksen kanssa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus auttaa oppilasta rakentamaan kielellisiä ja kulttuurisia identiteettejään kulttuurisesti monimuotoisessa ja monimediaisessa yhteiskunnassa. Kielellisten identiteettien rakentamiseen liittyy monikielisyys. Suomen perustuslain 17§ mukaan kaikilla kieliryhmillä on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän järjestämiseen liittyvät paikallisesti päätettävät asiat kirjataan luvun 10.5, *Paikallisesti päätettävät asiat* mukaisesti.

10 Kieleen ja kulttuuriin liittyviä erityiskysymyksiä

Kaikkien oppilaiden opetuksessa noudatetaan yhteisiä, perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisia tavoitteita ja periaatteita. Oppilaiden kielelliset valmiudet sekä kulttuuritausta otetaan perusopetuksessa huomioon. Jokaisen oppilaan kieli- ja kulttuuri-identiteettiä tuetaan monipuolisesti. Oppilaita ohjataan tuntemaan, ymmärtämään ja kunnioittamaan jokaisen kansalaisen perustuslain mukaista oikeutta omaan kieleen ja kulttuuriin.

Tavoitteena on ohjata oppilaita arvostamaan eri kieliä ja kulttuureja sekä edistää kaksi- ja monikielisyttä ja siten vahvistaa oppilaiden kielellistä tietoisuutta ja metalingvistisiä taitoja. Koulutyöhön voi sisältyä monikielisiä opetustilanteita, joissa opettajat ja oppilaat käyttävät kaikkia osaamiaan kieliä. Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden ja heidän huoltajiensa ja yhteisönsä tietämystä oman kieli- ja kulttuurialueensa luonnosta, elämäntavoista, historiasta, kielistä ja kulttuureista. Kulttuurista monilukutaitoa voidaan vahvistaa mediakasvatuksella ja ottamalla huomioon oppilaiden ja heidän perheidensä mediakulttuuri.

Perusopetuslain mukaan perusopetuksessa käytettävä kieli on suomi tai ruotsi. Opetuskielenä voi olla myös saame, romani tai viittomakieli. Opetuskielenä voidaan käyttää myös muita kieliä, kun se ei vaaranna opetussuunnitelman perusteissa asetettujen tavoitteiden saavuttamista.

10.1 Saamelaiset ja saamenkieliset

Saamelaisten opetuksessa erityisenä tavoitteena on tukea oppilaiden kasvamista kieleensä, kulttuuriinsa ja yhteisöönsä sekä antaa heille mahdollisuus omaksua saamelainen

kulttuuriperintö. Tavoitteena on lisätä oppilaiden valmiuksia toimia saamenkielisessä ympäristössä, oppia saamen kieltä ja saamen kielellä.

Saamelaisten kotiseutualueella asuvien saamen kieltä osaavien oppilaiden opetus tulee antaa pääosin saamen kielellä. Silloin kun perusopetus on saamenkielistä, sen erityisenä tavoitteena on vahvistaa saamen kielen osaamista ja kielen käyttöä. Opetus perustuu yhteisölliseen näkemykseen kielestä. Yhteisön jäsenyys ja osallisuus lujittuvat, kun oppilaat oppivat käyttämään kieltä yhteisölle ominaisella tavalla.

Saamen kielen ja kirjallisuuden opetuksessa otetaan huomioon eri saamen kielet ja niiden murteet sekä kielen sisältämä kulttuurinen tietous. Oppilaita ohjataan ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja vaikutuksia ympäristöönsä sekä myönteisen viestintäilmapiiirin rakentamisen tärkeyttä osana oman elämänsä hallintaa ja kielellistä tapakasvatusta. Kielellisten taitojen kehittyessä oppilaat saavat valmiuksia osallistua ja vaikuttaa yhteisiin asioihin ja päätöksentekoon. Opetus lisää oppilaiden ymmärrystä ja arvostusta oman kieli- ja kulttuuritaustan merkityksestä sekä itselle, yhteisölle ja yhteiskunnalle että muille alkuperäiskansoille. Oppilaita ohjataan ymmärtämään ja arvostamaan myös muita kieliä ja kulttuureja.

10.2 Romanit

Romanien opetuksessa erityisenä tavoitteena on vahvistaa oppilaiden identiteetin kehitystä ja tietoisuutta omasta historiasta ja kulttuurista. Opetuksessa otetaan huomioon Suomen romanien asema etnisenä ja kulttuurisena vähemmistönä. Opetus vahvistaa romanien kieli- ja kulttuuriperinnön säilymistä yhteistyössä kotien kanssa.

Oppilaille pyritään tarjoamaan romanikielen opetusta. Mahdollisuuksien mukaan heille tarjotaan myös romanikielistä opetusta. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden ikä ja romanikielen taito ja hyödynnetään romanikielistä yhteisöä ja mediaa.

10.3 Viittomakieliset

Viittomakielisten opetuksessa erityisenä tavoitteena on vahvistaa oppilaiden viittomakielistä identiteettiä ja tietoisuutta omasta kulttuuristaan ja viittomakielisestä yhteisöstä. Opetuksessa hyödynnetään viittomakielistä yhteisöä ja mediaa. Viittomakieltä käyttävät oppilaat voivat olla kuuroja, huonokuuloisia tai kuulevia.

Perusopetuslain mukaan kuulovammaisille tulee tarvittaessa antaa opetusta myös viittomakielellä. Lain perusteluiden mukaan ainakin viittomakieltä ensimmäisenä kielenä oppineille kuuroille opetus tulee antaa viittomakielellä. Viittomakielinen perusopetus voidaan toteuttaa joko viittomakielisessä ryhmässä tai ryhmässä, joka koostuu viittomakielisistä ja puhuttua kieltä käyttävistä oppilaista. Viittomakielisen perusopetuksen tavoitteena on vahvistaa oppilaiden viittomakielen taitoa ja lisätä valmiuksia toimia erilaisissa ympäristöissä.

Viittomakielen ja kirjallisuuden opetuksessa oppilaat vahvistavat valmiuksiaan vuorovaikutukseen viittomakielellä osana oman elämänsä hallintaa. Vuorovaikutustaitojen kehittyessä he saavat valmiuksia osallistua ja vaikuttaa yhteisiin asioihin ja päätöksentekoon. Viittomakielisille kuuleville annetaan viittomakielen opetusta mahdollisuuksien mukaan. Opetus lisää oppilaiden ymmärrystä viittomakielisen kommunikaation merkityksestä itselle ja viittomakieliselle yhteisölle.

10.4 Maahanmuuttotaustaiset oppilaat

Maahanmuuttotaustaisten oppilaiden opetuksessa erityisenä tavoitteena on tukea oppilaiden monikielisyyttä sekä identiteettien ja itsetunnon kehittymistä. Siten oppilaat saavat valmiudet tasapainoiseen ja aktiiviseen yhteiskunnan jäsenyyteen. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden taustat ja lähtökohdat, kuten äidinkieli ja kulttuuri sekä maassaoloaika.

Maahanmuuttotaustaisia oppilaita rohkaistaan käyttämään osaamistaan kieliä monipuolisesti eri oppiaineiden tunneilla ja muussa koulun toiminnassa. Näin oman äidinkielen oppiminen ja käyttö tukevat eri oppiaineiden sisällön omaksumista ja oppilas oppii viestimään koulun oppiainesisällöistä myös omalla äidinkielellään. Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Oppilaille pyritään tarjoamaan oppilaan oman äidinkielen opetusta.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän valintaa kuvataan suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisessä tehtävässä.

Oppilaan oman äidinkielen ja suomen tai ruotsin kielen opetuksen ohella oppilaille annetaan tarvittaessa tukea myös muilla oppimisen osa-alueilla tasavertaisten oppimisvalmiuksien saavuttamiseksi. Maahanmuuttotaustaiselle oppilaalle voidaan laatia suunnitelma opintoja varten. Mikäli oppilas on ilman huoltajaa alaikäisenä maahan tullut tai muu maahanmuuttajalapsi tai -nuori, jolle laaditaan kotoutumisen edistämisestä annetun lain mukainen kotoutumissuunnitelma, voi oppilaalle laadittava suunnitelma olla osa sitä.

10.5 Paikallisesti päätettävät asiat

Opetussuunnitelman laadinnassa otetaan huomioon paikalliset, kieliin ja kulttuuritaustoihin liittyvät erityiskysymykset ja kuvataan, miten opetus järjestetään. Opetussuunnitelman laadinnassa tehdään yhteistyötä oppilaiden ja huoltajien sekä mahdollisesti erilaisten kieli- ja kulttuuriyhteisöjen kanssa.

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- *miten oppilaiden kielet, kielelliset valmiudet ja kulttuurinen tausta otetaan huomioon opetuksen järjestämisessä ja koulutyössä ja miten opetus käytännössä järjestetään*
- *minkälaisin toimenpitein oppilaiden kieli- ja kulttuuri-identiteettien kehittymistä tuetaan*

- *miten maahanmuuttotaustaisten oppilaiden siirtyminen suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opiskelusta suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärään tapahtuu*
- *järjestetäänkö oman äidinkielen opetusta sekä miten tiedotetaan huoltajia sen merkityksestä ja saatavuudesta*
- *käytetäänkö maahanmuuttotaustaisen oppilaan oppimisen tukena suunnitelmaa opintoja varten.*

Tornion kaupungin perusopetuksessa opetuksen järjestämisessä huomioidaan oppilaiden kielet, kielelliset valmiudet ja kulttuuritausta osana kielitietoista ja yhdenvertaista toimintakulttuuria. Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa oppilas opiskelee joko suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärää (S1) tai suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää (S2). Oppimäärän valinta perustuu oppilaan todelliseen ja kehittyvään suomen kielen taitoon ja oppimisedellytyksiin, ei esimerkiksi väestörekisteriin merkittyyn äidinkieleen. Huoltaja päättää oppimäärästä perusopetuslain (628/1998, 30 §) mukaisesti opettajien tekemien pedagogisten havaintojen ja suosituksen perusteella.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus opetuksen tavoitteena on tukea oppilasta saavuttamaan riittävä suomen kielen taito opiskelua, koulutyöskentelyä ja yhteiskunnassa toimimista varten. Opetuksessa vahvistetaan kielitaidon eri osa-alueita, monilukutaitoa sekä eri tiedonalojen kielen hallintaa siten, että oppilas kykenee ymmärtämään, tuottamaan, arvioimaan ja analysoimaan erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä. S2-opetuksessa tuetaan oppilaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, rohkaistaan suomen kielen käyttöön ja hyödynnetään oppilaan monikielisyttä suomen kielen ja muiden oppiaineiden opiskelussa. Tavoitteena on antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kielitaitoaan myös perusopetuksen jälkeen.

Oppilaan kielitaustat ja kielelliset valmiudet kartoitetaan ennakoivasti ennen oppivelvollisuuden ja lukuvuoden alkua, ja niiden perusteella suunnitellaan S2-opetus, mahdollinen oman äidinkielen opetus sekä opetuskielen tukioetus. Tarvittavat tukitoimet varataan koululle oppilasmäärien mukaisesti ja toteutetaan lukuvuoden alusta alkaen osana koulun arkea ja lukujärjestyksiä. Tukitoimet ja käytänteet kuvataan vuosittain tarkemmin lukuvuosisuunnitelmassa.

S2-oppimäärän tarkoituksenmukaisuutta seurataan ja arvioidaan säännöllisesti koko perusopetuksen ajan. Tavoitteena on, että oppilas siirtyy S2-oppimäärästä S1-oppimäärän opiskeluun, kun hänen suomen kielen taitonsa eri kielitaidon osa-alueilla antaa siihen riittävät edellytykset. Siirtymistä arvioidaan erityisesti nivelvaiheissa, kuten 3. ja 7. vuosiluokalle siirryttäessä. Koko peruskoulunsa suomenkielisessä opetuksessa käyneen oppilaan ei ole tarkoituksenmukaista käydä koko peruskouluunsa S2-oppimäärää opiskellen. Oppilaan arviointi S2-oppimäärässä tehdään aina suhteessa S2-oppimäärän tavoitteisiin ja kriteereihin, ja oppilaalle tarjotaan monipuolisia tapoja osoittaa osaamistaan.

Aloitteen oppilaan oppimäärän vaihtamisesta voivat tehdä oppilaan opettajat tai huoltaja. Kun oppilaan suomen kielen taito on kehittynyt siten, ettei hänellä arvioiden mukaan ole enää merkittäviä puutteita kielitaidon eri osa-alueilla, huoltajalle suositellaan oppimäärän

vaihtamista. Huoltajalle kerrotaan S2- ja S1-oppimäärien erot ja erityispiirteet. Huoltaja tekee lopullisen päätöksen oppimäärän valinnasta, ja päätös kirjataan oppilastietojärjestelmään. Oppimäärän vaihtaminen ajoitetaan pääsääntöisesti koulun arviointikausiin, eikä sitä suositella tehtäväksi 9. vuosiluokan aikana päättöarvioinnin vuoksi.

Tornion kaupungissa järjestetään mahdollisuuksien mukaan oman äidinkielen opetusta. Opetusta pyritään antamaan niissä kielissä, joissa on vähintään neljä oppilasta ja joissa kelpoinen opettaja on saatavilla. Jos opetusta on mahdollista järjestää, huoltajia tiedotetaan oman äidinkielen opetuksesta ja opetukseen ilmoitetaan erikseen. Oman äidinkielen opetukseen osallistuminen merkitään oppilaan väli- ja lukuvuositodistukseen erillisenä liitteenä.

Maahanmuuttotaustaisen oppilaan oppimista seurataan henkilökohtaisella suomi toisena kielenä -lomakkeella. Lomake täytetään Wilmaan kaikille S2-oppimäärää opiskeleville oppilaille ja sitä päivitetään kerran lukuvuodessa. Lomake tukee kielitaidon seurantaa, arviointia ja oppimisen jatkuvuutta perusopetuksen aikana.